

**Ilmiy amaliy
jurnal
№ 4 (6)
2026**

**YANGI
O'ZBEKISTON
IQTISODIYOTI**

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 4-son 2026 yil

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI
O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI**

YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI

4

ISBN 978-9943-5256-3-4

Toshkent – 2026

MUNDARIJA

Юлдашев Ш.Г. Конвергенция и поляризация развитых и развивающихся стран в эпоху развития искусственного интеллекта.....	8
Mamatov B.S. Foreign investment is an important factor of economic growth.....	15
Raximova K.N. Raqamli iqtisodiyot sharoitida telekommunikatsiya kompaniyasining rivojlanish tendensiyasi.....	22
Karimov Sh.X. Turizmni barqaror rivojlantirishda hududiy boshqaruv omillarining ahamiyati.....	26
Raximov D.Sh. To‘qimachilik sanoatida diversifikatsiya darajasi va iqtisodiy samaradorlik ko‘rsatkichlari tahlili.....	30
Rashidova K. Asalarichilik mahsulotlari bozorida marketing faoliyati samaradorligini oshirish.....	32
Хакимов Д.Р. Процессы, возможности и ограничения экономической интеграции между Республикой Узбекистан и Китайской Народной Республикой.....	37
Olimjanova Sh.O., Eshonqulov I.N. O‘zbekistonda agrar munosabatlarni takomillashtirishda resurs tejamkor texnologiyalarni joriy etish masalalari.....	42
Valikulov Sh.Z. O‘zbekistonda neft-gaz sanoatiga investitsiyalarni jalb qilishning institutsional muammolari va yechimlari.....	48
Ganieva L.S. Bojxona xizmatlari samaradorligini oshirishning nazariy asoslari.....	52
Axrorova N.U. Turizm xizmatlaridan tajriba iqtisodiyotiga o‘tish: evolyutsion tahlil.....	56
Kamilova A.N. Sanoat ishlab chiqarish korxonasida mehnatni normalashtirish menejmentini tashkil etish va takomillashtirish yo‘llari.....	61
Umurzakova Z.S. Sanoat korxonalarida ishlab chiqarish quvvatlaridan foydalanishni takomillashtirish chora-tadbirlari.....	66
Abdiyeva D.K. Priority directions for improving the national logistics policy in Uzbekistan.....	69
Xalimova N.J. Kreativ turizm: nazariy asoslar va ta’riflar qiyosiy tahlili.....	74
Maxramova N.Y. Strategik menejmentda qadriyatlar zanjiri: raqobatbardoshlikni oshirishning konseptual asoslari.....	78
Zaxirova G., Shavkatova N.O’. O‘zbekistonda turizmni rivojlantirish masalalari.....	82
Maxmudov H., Muxtarova G., Maxmudov H. Ekologik muommolar va ularning mamlakat iqtisodiyotga ta’siri.....	86
Umurzakova M.N., Gulahmadov Sh.A. Davlat ichki va tashqi qarzlarning ijobiy va salbiy jihatlar tahlili.....	89
Xasanov I.M. O‘zbekistonda mulkchilik munosabatlarning transformatsiyasi: tadbirkorlikni rivojlantirish omili sifatida.....	94
Abdullayev M.G’. Personalni boshqarish tizimining ilmiy-nazariy asoslari va uning korxona samaradorligiga ta’siri.....	101
Адилов Б.Б., Абдуллаева М.К. Ўзбекистонда саноат корхоналарини ривожлантириш, тенденциялари.....	105
Абдуғаниев Ё.Ж. Яшил иқтисодиёт - барқарор ривожланиш мақсадларининг янги парадигмаси сифатида.....	112
Xusanboyeva T.M. Talabalarning iqtisodiy tafakkurini shakllantirishda to‘garaklarning o‘rni va ahamiyati.....	116
Xashimova S.N. O‘zbekiston milliy yashil taksonomiyasi mohiyati va ahamiyati.....	120
Mitillayev I.T. Tijorat banklarida kredit risklarini baholashda zamonaviy scoring modellari va ularning samaradorligini oshirish yo‘llari.....	124
Бобоқулова М.Ғ. Инвестиция муҳити ва Ўзбекистондаги инвестиция жараёнларининг динамикаси.....	127
Bekberganova M.R. “O‘zbekistonda sug‘urta kompaniyalari tushumlarining ekonometrik tahlili”.....	134
Рахимова М.Ш. Модернизация системы социальной защиты.....	138
Oqboyev A.R. Tadbirkorlik subyektlari eksport salohiyatini xalqaro standartlar asosida oshirish yo‘llari....	142
Djumanova R.F. Aholi turmush sifatini baholashning metodologik yondoshuvlari.....	147
Mamatov B.S., Umurzakova M.N. Davlat tibbiy sug‘urta tizimida bepul xizmatlar, reimbursasiya va foydalanish shartlari.....	154
Ешимбетов У.Х. Қишлоқ хўжалигини худудий ташкил этиш ва ихтисослаштиришнинг илмий асослари.....	158
Xodjaeva F.K. Sanoat ishlab chiqarishini tartibga solishning iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish....	167
Yusupova M. Hududlarda ayollar va yoshlar tadbirkorligini rivojlantirishda institutsional qo‘llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish.....	171
Abduxalilov B.Z. O‘zbekistonda IT provayderlar xizmatlari raqobatbardoshligini oshirish: huquqiy va institutsional asoslar.....	175
Abdisamatov A.A. Tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishning nazariy asoslari.....	178

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 4-son 2026 yil

Abdusalomov I.J. Korxonalarda chiqindilarni boshqarish tizimini takomillashtirish va uning moliyaviy natijalarga ta'siri.....	182
Amirov L.F., Sokhibjonova S.S. Directions for increasing agricultural product exports in the context of a green economy.....	185
Boltaxo'jayeva I.O'. Ways to improve the enterprise management system based on modern management models.....	191
Dehqonov U.M., Sativaldiyeva G. Korxonalarda bo'nak to'lovlari hisobining moliyaviy hisobotga ta'siri va ularni optimallashtirish bo'yicha tahliliy yondashuvlar.....	195
Isoqova M.A. O'zbekistonda yashil energiyadan foydalangan holda kichik biznesni rivojlantirishning institutsional va moliyaviy mexanizmlari.....	199
Mamadaliyev B., Teshaboyev J. Korxonalarda mehnatga haq to'lash hisobini avtomatlashtirish va audit samaradorligini oshirish yo'llari.....	202
Poziljonov M., Teshaboyev X. Davlat muassasalarida asosiy vositalarning hisobini takomillashtirish va ulardan foydalanish samaradorligini oshirish.....	206
Rustamova F.A. Qishloq hududlarida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatining iqtisodiy samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuvlarning roli.....	209
Tursunboyev Q.O. Transport xizmatlari ko'rsatish sohasida kichik tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishning xorijiy tajribalari.....	213
Umarov T.S. Hududlarda qurilish korxonalarini faoliyatini samarali tashkil etishni ekonometrik modellash va prognozlash.....	216
Xo'jaliyev A.O., Avilov N. Moliyaviy natijalar hisobi va auditda raqamli texnologiyalardan foydalanish samaradorligi.....	220
Xomidov T.T., Arziboyeva R.S. Bank aktivlarining tarkibi va ularni boshqarish omillari.....	223
Xusainov M. Sanoat korxonalarida mahsulot tannaxsini kalkulyatsiya qilish tizimini takomillashtirishning metodologik asoslari va audit mexanizmlarini rivojlantirish.....	227
Begaliyeva M.A., Egamshukurova N.R. Jahon savdo tizimi va milliy iqtisodiyot uchun uning ahamiyati..	231
Gulimboyev S.I. Korxonalarda moliyaviy resurslar taqsimotining zamonaviy usullari.....	235
Ibodov J.Q. Moliyaviy tizimning xizmatlar sohalari va bo'g'inlari.....	239
Jumabayeva K.B. Xalqaro pensiya tizimi modellari va ularning mintaqaviy tamoyillari.....	243
Khusanova Z.R., Yo'ldasheva Z.U. Global trends in the development of international tourism services....	249
Sadullayev M.D. Sanoat korxonalari innovatsion faoliyatini boshqarish.....	252
Tilabov N.T. Davlat qarz siyosatini samarali boshqarish strategiyasini takomillashtirish.....	256
Toshtemirov Y.N. O'zbekistonda logistik faoliyatni rivojlantirishning hozirgi darajasi.....	264
Toshtemirova Z.M. Mahalla institutining iqtisodiy integratsiya jarayonlaridagi strategik ahamiyati.....	268
Uralov E.O. Surxondaryo viloyati xududida sanoatni shakllanishi va rivojlanishi.....	273
Xursanova F.Sh. Budjetlararo munosabatlarning iqtisodiy mazmuni.....	278
Yuldasheva G.A. Investitsion qarorlarni kabul qilishda moliyaviy tahlilning ahamiyati va roli	282
Абдуллаева Р. Тadbirkorlikning zamonaviy kuryentlari.....	287
Юлдашев А. Фаргона вилояти маҳаллаларида инвестиция фаоллигини оширишнинг институционал асослари	292
Abdumalikova Z., Razakova B.S. O'zbekiston sug'urta bozorini moliyaviy texnologiyalar (insurtech) asosida rivojlantirish: imkoniyatlar va yo'nalishlar.....	294
Azimov B.F. Milliy innovatsion tizimni boshqarishda tashkiliy-institutsional va moliyaviy-iqtisodiy mexanizmlarning roli.....	300
Begaliyeva M.A. Raqamli iqtisodiyot sharoitida oliy ta'lim tizimida sifat menejmentini samarali joriy etishning ahamiyati.....	304
Dawletmuratov A.M. Xizmatlar bozorini rivojlantirish orqali bandlikni oshirish va daromadlarni ko'paytirish mexanizmlari.....	308
Karimova L.S., Jabborov A.A. O'zbekistonda raqamli iqtisodiyot: holati, muammolar va rivojlanish istiqbollari.....	313
Maxmudov F.U. Oliy ta'lim muassasalarida moslashuvchan marketing strategiyalarini ishlab chiqish mexanizmlari.....	319
Navruz-zoda L.B. Kichik biznes subyektlarining kadrlar salohiyati va bilim infratuzilmasiga bo'lgan talablari: Buxoro viloyati misolida.....	323
Nishonboyev D.E., Abdumalikov S.T. Chorvachilik tarmog'ini innovatsion boshqaruv asosida rivojlantirish istiqbollari.....	327

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” jurnali 4-son 2026 yil

Nurmirezayeva N.R. Valyuta kursi o‘zgarishining eksport-importga ta’siri: O‘zbekiston misolida amaliy baholash.....	331
Rahimov A.M. Hududiy iqtisodiyotni rivojlantirishda qayta ishlash sanoatini rivojlantirishning samarali mexanizmlarini takomillashtirish.....	335
Ibragimova G.S. Ta’lim sifatini baholashning xalqaro tajribasi va uni joriy etish.....	339
Ravshanova M.M. Hududiy iqtisodiy salohiyatni baholashda zamonaviy raqamli texnologiyalardan foydalanish va ularning elektron tijorat tizimidagi o‘rni.....	343
Ro‘ziboyeva M. O‘zbekistonda ishchi kuchi migratsiyasi va iqtisodiy o‘sish darajasining o‘zgarish dinamikasi.....	347
Saidova F.K., O‘rozov Sh. Korporativ ijtimoiy mas’uliyat (CSR) va yashil iqtisodiyot: logistika sektorida boshqaruv strategiyalari.....	350
Sultonov S.N. Hududlarda klasterlarini investitsion - innovatsion rivojlantirish istiqbollari (Qashqadaryo viloyati misolida).....	354
Sultonova D.U. Korxona iqtisodiyotida resurslarni boshqarishning raqamli-integratsiyalashgan modelini takomillashtirish.....	358
To‘raxojayev H.H., Hoshimov P.Z. Islomiy banklarning ishlash tamoyili va islom moliya tizimining O‘zbekiston iqtisodiyotiga tadbiqu.....	362
Tursunova N.U. Bridging the innovation gap: development-focused entrepreneurship support and international intermediaries.....	368
Акрамова Г.А. «Роль женщин-ученых в совершенствовании механизмов коммерциализации ремесленных услуг Узбекистана в условиях цифровой экономики».....	374
Болтаев Ж.А. Трансформация банковского сектора в условиях цифровизации мировой экономики..	379
Жунайдуллаев М.А. Жанубий Кореяда рақамли таълим технологиялари орқали индивидуал спортчиларини тайёрлаш тизимини бошқаришнинг миллий хусусиятлари.....	384
Митрушова М.Л. Интеллектуальный капитал как ключевой фактор инновационного развития предприятия.....	388
Муродов О.У. Барқарор ривожланиш тушунчаси ва унинг иқтисодий, ижтимоий ҳамда экологик мезонлари.....	392
Саидова Г., Ибрагимова К., Қурбонов А. Рақамли трансформация шароитида енгил саноат корхоналари маҳсулотларининг халқаро рақобатбардошлигини ошириш стратегиялари.....	396
Sarkarov S.Z. O‘zbekistonda qurilish sohasining texnologik bisqichlar kesimida rivojlanishi.....	401
Minojiddinova N.M. Aksiyadorlik jamiyati korxonalarida xodimlarni samarali boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanish istiqbollari.....	406
Ruzmetova I.Y. Xorazm viloyati iqtisodiyotida kichik biznesning o‘rni.....	410
Qudratov D., Ismoilov A. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning tarmoqlar rivojidadagi o‘rni.....	414
Qodirov H.D. Soliq ma’muriyatchiligini takomillashtirish orqali davlat byudjeti daromadlarini barqaror oshirish yo‘llari.....	417
Kinjayev K.N. Banklarda kreditlar tasnifini yaxshilash orqali rentabellikni ta’minlash yo‘llari.....	421
Макушина А.Ю. Государственная поддержка экспортного потенциала субъектов малого предпринимательства в Республике Узбекистан.....	424
Rejapov X.X., Oxunjonova K.K. Ixtisoslashtirilgan savdo majmualarini moliyaviy resurslarini shakllantirish va ishlatish yo‘nalishlari – Bek Baraka savdo majmuasi misolida.....	430
Махкамова Н.С. Роль государственно-частных партнерств (ГЧП) в продвижении устойчивого развития	434
Avilov N., Muhammadova G. Korxonalarda materiallar harakatining auditi va iqtisodiy tahlili.....	441
Abdullayeva R.G., Raxmonova I.S. O‘zbekiston qishloq hududlarida bandlikni ta’minlash holati va rivojlanish tendensiyalari.....	444
Yusupova M.B. Ustama ishlab chiqarish xarajatlarini taqsimlashning ABC usuli.....	447
Toshpo‘latov M.A. Ta’lim loyihalarida moliyaviy mablag‘lardan samarali foydalanishning xususiyatlari...	452
Hamidova Sh., Ahmadaliyeva H. Kapital qo‘yilmalarning samaradorlik tahlili.....	458
Хамракулов С.М. Собственный капитал в функционировании экономических субъектов Республики Узбекистан.....	461
Zayavitdinova N.M. Raqamli platformalar asosida xizmat ko‘rsatish korxonalarida boshqaruv samaradorligini oshirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari.....	465
Turg‘unov T.S. O‘zbekistonda aholi turmush darajasini statistik taxlil qilishning ahamiyati.....	469
Ботирова З.Қ. Рақамли иқтисодиёт шароитида даромадларни бошқаришнинг хусусиятлари....	475
Бегимова Н.К. Меҳнат бозорида гендер тафовутларининг келиб чиқиш сабаблари.....	481

XORAZM VILOYATI IQTISODIYOTIDA KICHIK BIZNESNING O‘RNI

РОЛЬ МАЛОГО БИЗНЕСА В ЭКОНОМИКЕ ХОРЕЗМСКОЙ ОБЛАСТИ

THE ROLE OF SMALL BUSINESS IN THE ECONOMY OF KHOREZM REGION

Ruzmetova Iroda Yangiboyevna Abu Rayhon Beruniy nomidagi
Urganch davlat universiteti Iqtisodiyot kafedrasida o‘qituvchisi

Annotatsiya

Mazkur maqolada Xorazm viloyati iqtisodiyotida kichik biznesning o‘rni va rivojlanish tendensiyalari tahlil qilinadi. Uning hududiy iqtisodiy o‘rinishga ta’siri baholanadi. Tadqiqot natijasida kichik biznesni rivojlantirish yo‘nalishlari hamda samaradorlikni oshirishga qaratilgan amaliy takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: Kichik biznes, mintaqaviy iqtisodiyot, iqtisodiy o‘rinish, YAIM, rivojlanish tendensiyalari, bandlik, tadbirkorlik faoliyati, iqtisodiy samaradorlik, hududiy rivojlanish.

В данной статье анализируются роль и тенденции развития малого бизнеса в экономике Хорезмской области. Оценивается его влияние на региональный экономический рост. По результатам исследования разработаны практические рекомендации по развитию малого бизнеса и повышению его эффективности.

Ключевые слова: Малый бизнес, региональная экономика, экономический рост, ВРП, тенденции развития, занятость, предпринимательская деятельность, экономическая эффективность, региональное развитие.

This article analyzes the role and development trends of small business in the economy of the Khorezm region. Its impact on regional economic growth is assessed. Based on the research results, practical recommendations for the development of small business and improvement of its efficiency are proposed.

Keywords: Small business, regional economy, economic growth, GRP (Gross Regional Product), development trends, employment, entrepreneurial activity, economic efficiency, regional development.

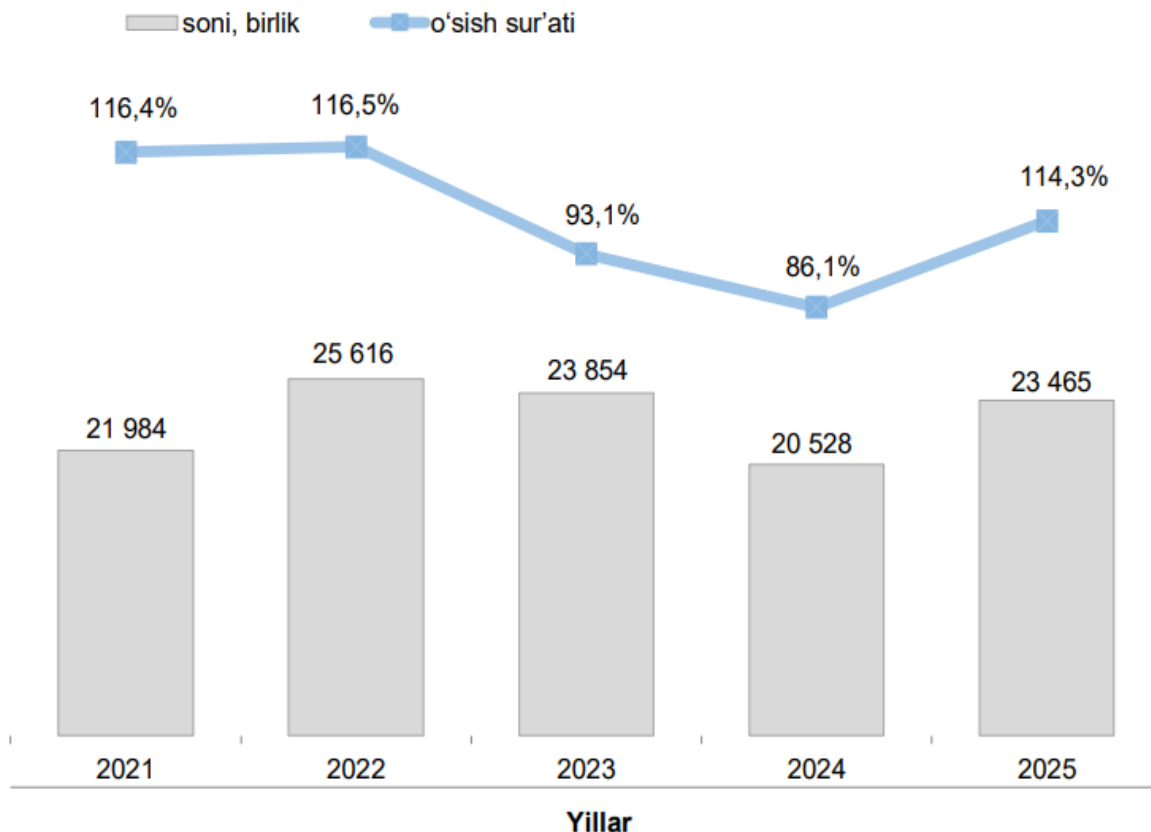
Zamonaviy global iqtisodiyot sharoitida kichik biznes iqtisodiy o‘rinishning muhim drayveri sifatida namoyon bo‘lmoqda. Xususan, rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlar tajribasi shuni ko‘rsatadiki, kichik biznes subyektlari iqtisodiyotda raqobat muhitini kuchaytirish, yangi ish o‘rinlarini yaratish hamda innovatsion faoliyatni jadallashtirishda muhim rol o‘ynaydi [1]. Kichik biznesning moslashuvchanligi va tezkor qaror qabul qilish imkoniyatlari uni iqtisodiy tizimning barqarorligini ta’minlovchi asosiy segmentlardan biriga aylantiradi [2].

Mintaqaviy iqtisodiyot nuqtai nazaridan qaranganda, kichik biznes hududiy rivojlanishning muhim omili hisoblanadi. U mahalliy resurslardan samarali foydalanish, aholining bandligini oshirish va hududlar o‘rtasidagi iqtisodiy tafovutlarni qisqartirishga xizmat qiladi [3]. Ayniqsa, iqtisodiyoti tarkibiy jihatdan diversifikatsiya qilinayotgan hududlarda kichik biznesning ahamiyati yanada ortib bormoqda. Shu nuqtai nazardan, O‘zbekiston hududlarida, jumladan, Xorazm viloyatida kichik biznesning rivojlanish tendensiyalarini chuqur tahlil qilish dolzarb ilmiy vazifa hisoblanadi.

Xorazm viloyati iqtisodiyoti agrar-sanoat yo‘nalishiga ega bo‘lib, unda kichik biznes subyektlari ishlab chiqarish, xizmat ko‘rsatish va savdo sohalarida faoliyat yuritadi. Ushbu sektorning rivojlanishi hududiy yalpi mahsulot hajmining oshishiga, bandlik darajasining yaxshilanishiga va aholining daromadlarini ko‘payishiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Shu bilan birga, kichik biznesning iqtisodiy o‘rinishga ta’sir darajasini ilmiy asosda baholash zarurati mavjud.

Mazkur maqolaning maqsadi Xorazm viloyati iqtisodiyotida kichik biznes rivojlanishining asosiy tendensiyalarini aniqlash hamda uning iqtisodiy o‘rishga ta’sirini baholashdan iborat. Tadqiqot natijalari asosida hududda kichik biznesni rivojlantirishga qaratilgan amaliy takliflar ishlab chiqiladi.

Xorazm viloyatida 2026- yilning 1-yanvar holatiga faoliyat yuritayotgan kichik korxona va mikrofirmalar soni 23 465 tani tashkil etdi (1-rasm).

1-rasm. Xorazm viloyatida faoliyat yuritayotgan kichik korxona va mikrofirmalar soni [4]

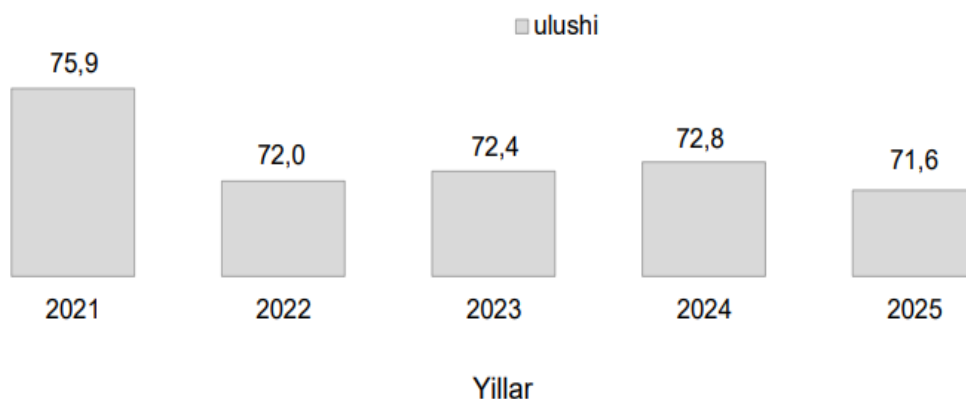
Yuqoridagi rasmda Xorazm viloyatidagi 2021–2025 yillar davomida faoliyat yuritayotgan kichik korxona va mikrofirmalar sonining dinamikasini hamda ularning o‘rish sur‘atlari ifodalangan. Tahlil natijalari shuni ko‘rsatadiki, mazkur davrda kichik biznes subyektlari soni notekis, ammo umumiy holda o‘rish tendensiyasiga ega.

Jumladan, 2021-yilda korxonalar soni 21984 tani tashkil etgan bo‘lsa, 2022-yilda bu ko‘rsatkich 25616 taga yetib, sezilarli o‘rish (116,5%) kuzatilgan. Bu davrda kichik biznesni qo‘llab-quvvatlashga qaratilgan davlat siyosati, imtiyozlar va tadbirkorlik muhitining yaxshilanishi asosiy omil sifatida namoyon bo‘ladi. Biroq 2023-yilda korxonalar soni 23854 taga kamayib, o‘rish sur‘ati 93,1% ni tashkil etgan. Bu holat tashqi va ichki iqtisodiy omillar, jumladan, resurslar taqchilligi yoki bozor talabidagi o‘zgarishlar bilan izohlanishi mumkin.

2024-yilda esa pasayish yanada kuchayib, korxonalar soni 20528 taga tushgan va o‘rish sur‘ati 86,1% ga pasaygan. Ushbu davrni iqtisodiy “sekinlashuv bosqichi” sifatida baholash mumkin. Ammo 2025-yilda ijobiy tiklanish kuzatilib, korxonalar soni 23465 taga yetgan va o‘rish sur‘ati 114,3% ni tashkil etgan. Bu esa kichik biznesning yuqori moslashuvchanligi va iqtisodiy sharoitlarga tez adaptatsiya qila olish xususiyatini tasdiqlaydi.

Tahlil shuni ko‘rsatadiki, kichik biznes sektori Xorazm viloyati iqtisodiyotida dinamik rivojlanayotgan, biroq tashqi ta’sirlarga sezgir tizim hisoblanadi. Uning barqaror o‘rishini ta’minlash uchun institutsional qo‘llab-quvvatlashni kuchaytirish, moliyaviy resurslarga kirishni kengaytirish hamda raqamli va eksport yo‘nalishlarini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Quyidagi rasmda 2026 – yil 1-yanvar holatiga YAHM tarkibida kichik tadbirkorlik subyektlarining ulushi aks etgan. 71,6 % ni tashkil qilib, 2024- yilning tegishli davriga nisbatan 1,2 % ga pasaygan.

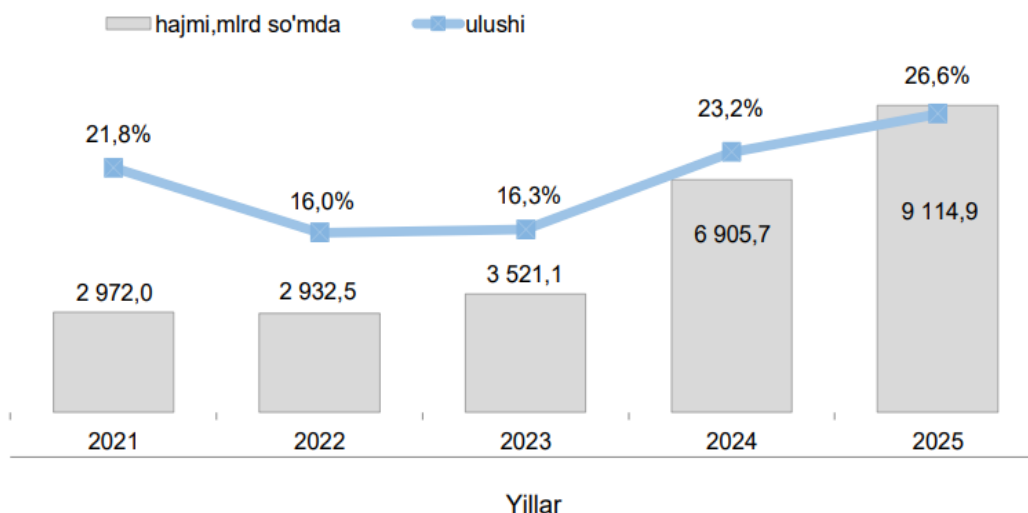
2-rasm. Xorazm viloyatidagi kichik biznes subyektlarining YAIMdagi ulushi dinamikasi [4]

Tahlillarga ko‘ra 2021–2025-yillar davomida Xorazm viloyatida kichik tadbirkorlik subyektlarining hududiy YAIMdagi ulushi nisbatan barqaror bo‘lsa-da, ayrim tebranishlar kuzatilgan. 2021-yilda kichik biznesning YAIMdagi ulushi 75,9% ni tashkil etib, eng yuqori darajada qayd etilgan. Bu davrda kichik tadbirkorlik hudud iqtisodiyotining asosiy drayveri sifatida namoyon bo‘lgan. Biroq 2022-yilda ushbu ko‘rsatkich 72,0% ga pasaygan, ya’ni 3,9 foiz punktga kamaygan. Bu pasayish iqtisodiyotning boshqa sektorlarida, xususan, yirik sanoat yoki davlat investitsiyalari ulushining oshishi bilan izohlanishi mumkin.

2023–2024 yillarda esa kichik biznes ulushi mos ravishda 72,4% va 72,8% ga yetib, ijobiy tiklanish tendensiyasini ko‘rsatadi. Bu davrda kichik biznesning moslashuvchanligi va ichki bozor talabiga tez javob bera olishi muhim rol o‘ynagan. 2025-yilda esa ulush biroz kamayib, 71,6% ni tashkil etgan, bu esa iqtisodiyotda tarkibiy o‘zgarishlar davom etayotganini anglatadi.

Dinamik tahlil natijalari kichik tadbirkorlik Xorazm viloyati YAIMining asosiy qismini shakllantirayotganini ko‘rsatadi. Shu bilan birga, uning ulushidagi tebranishlar iqtisodiyotning diversifikatsiyalanishi va boshqa sektorlarning faollashuvi bilan chambarchas bog‘liqdir.

2026-yil 1-yanvar holatiga kichik tadbirkorlik subyektlari tomonidan 9114,9 mlrd so‘mlik sanoat mahsulotlari ishlab chiqarildi yoki sanoat ishlab chiqarishi umumiy hajmining 26,6 % ini tashkil etdi (3-rasm).

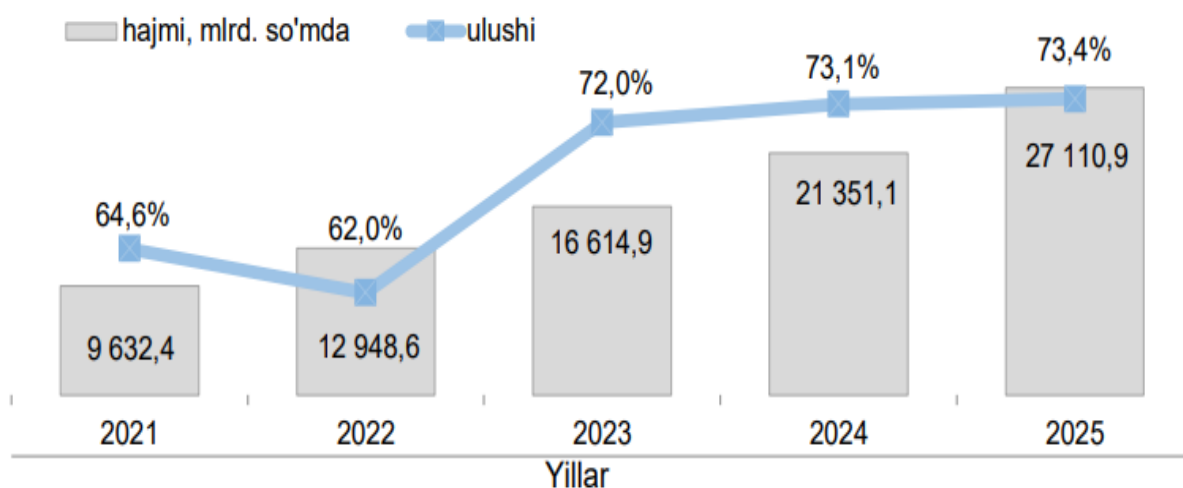
3-rasm. Xorazm viloyatida kichik biznes subyektlari tomonidan amalga oshirilgan sanoat ishlab chiqarishi faoliyati dinamikasi [4]

Ushbu ko‘rsatkich tahlili shuni ko‘rsatadiki, 2021–2025 yillar davomida kichik tadbirkorlikning sanoat ishlab chiqarishidagi ishtiroki sezilarli darajada o‘shish tendensiyasiga ega bo‘lgan.

Xususan, 2021-yilda ishlab chiqarish hajmi 2972,0 mlrd so‘mni tashkil etib, ulushi 21,8% bo‘lgan bo‘lsa, 2022-yilda hajm deyarli o‘zgarmagan (2932,5 mlrd so‘m), ammo ulushi 16,0% ga keskin pasaygan. Bu holat yirik sanoat korxonalari faollashuvi yoki umumiy sanoat hajmining tezroq o‘shishi bilan izohlanadi. 2023-yilda kichik tadbirkorlikning sanoat ishlab chiqarish hajmi 3521,1 mlrd so‘mga yetib, ulushi 16,3% ni tashkil etgan bo‘lib, bu bosqichda tiklanish jarayoni boshlanganini ko‘rsatadi.

2024–2025 yillarda esa keskin o‘shish kuzatiladi. Jumladan, 2024-yilda ishlab chiqarish hajmi 6905,7 mlrd so‘mga yetib, ulushi 23,2% ni tashkil etgan bo‘lsa, 2025-yilda bu ko‘rsatkich 9114,9 mlrd so‘mga va ulushi 26,6% ga yetgan. Mazkur o‘shish kichik biznes subyektlarining sanoat tarmog‘idagi rolini kuchayib borayotganini, ularning ishlab chiqarish salohiyati va texnologik imkoniyatlari kengayib borayotganini anglatadi.

Dinamik tahlil natijalari kichik tadbirkorlik subyektlari Xorazm viloyati sanoat ishlab chiqarishida tobora muhim o‘rin egallab borayotganini ko‘rsatadi. Ushbu ijobiy tendensiyani saqlab qolish uchun kichik biznesni sanoat kooperatsiyasiga keng jalb qilish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish hamda moliyaviy qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarini kuchaytirish zarur hisoblanadi.

4-rasm. Kichik tadbirkorlik subyektlari tomonidan ko‘rsatilgan xizmatlar hajmi va jami hajmidagi ulushi dinamikasi [4]

Mazkur rasmda 2021–2025 yillar davomida kichik tadbirkorlik subyektlari tomonidan ko‘rsatilgan xizmatlar hajmi va uning jami hajmdagi ulushi dinamikasi aks ettirilgan. Tahlil shuni ko‘rsatadiki, xizmatlar hajmi yildan-yilga barqaror o‘shish tendensiyasiga ega. Jumladan, 2021-yilda xizmatlar hajmi 9632,4 mlrd so‘mni tashkil etgan bo‘lsa, 2025-yilga kelib bu ko‘rsatkich 27110,9 mlrd so‘mga yetib, qariyb 2,8 barobar oshgan.

Ulush ko‘rsatkichiga e‘tibor qaratilsa, 2021-yildagi 64,6% dan 2022-yilda 62,0% gacha pasayish kuzatilgan, bu esa xizmatlar bozorida boshqa sektorlarning faollashganini bildiradi. Biroq 2023-yildan boshlab ijobiy o‘shish qayd etilib, 72,0% ga yetgan va keyingi yillarda 73,4% gacha oshgan. Kichik tadbirkorlik xizmatlar sohasida yetakchi o‘rin egallab, hududiy iqtisodiyotda xizmatlar sektorining asosiy drayveriga aylanganini ko‘rsatadi.

Xulosa qilib aytganda, Xorazm viloyati iqtisodiyotida kichik biznes muhim o‘rin egallab, iqtisodiy o‘shish va bandlikni ta‘minlashda asosiy omillardan biri hisoblanadi. Tahlillar ushbu sektorning barqaror rivojlanayotganini, biroq ayrim tebranishlarga ega ekanini ko‘rsatadi.

Shu bois, kichik biznesni qo‘llab-quvvatlashni kuchaytirish zarur. Xususan, imtiyozli kreditlar hajmini oshirish, soliq yukini kamaytirish, raqamli xizmatlarni kengaytirish hamda eksport faoliyatini rag‘batlantirish muhim ahamiyatga ega. Bu chora-tadbirlar kichik biznesning iqtisodiyotdagi ulushi va samaradorligini yanada oshirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. David J. Storey. (2016). Understanding the Small Business Sector. Routledge.
2. Paul Burns. (2016). Entrepreneurship and Small Business. Palgrave Macmillan.
3. Zoltan J. Acs. (2006). How is Entrepreneurship Good for Economic Growth? Innovations Journal.
4. <https://www.xorazmstat.uz/>

UDK:338.242

KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING TARMOQLAR RIVOJIDAGI O‘RNI

РОЛЬ МАЛОГО БИЗНЕСА И ЧАСТНОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В РАЗВИТИИ ОТРАСЛЕЙ

THE ROLE OF SMALL BUSINESS AND PRIVATE ENTREPRENEURSHIP IN THE DEVELOPMENT OF INDUSTRIES

Qudratov Dilmurod TDTU talabasi
Ismoilov Azizbek TDTU talabasi

Annotatsiya

Ushbu maqola kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning mamlakat iqtisodiyotining tarmoqlar rivojidadagi muhim o‘rnini o‘rganadi. Unda ushbu subyektlarning iqtisodiy o‘rishni ta’minlash, yangi ish o‘rinlari yaratish hamda innovatsiyalarni joriy etishdagi hissasi tahlil qilinadi. Shuningdek, ular raqobat muhitini shakllantirish va bozor samaradorligini oshirishda asosiy omil ekanligi ko‘rsatiladi. Maqolada kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash mexanizmlari hamda ularning tarmoqlar rivojiga ta’sirini kuchaytirish bo‘yicha takliflar ilgari suriladi.

Kalit so‘zlar: Kichik biznes, Xususiy tadbirkorlik, Tarmoq rivoji, Iqtisodiy o‘rish, Bandlik, Innovatsiya, Raqobat, Iqtisodiyot

Данная статья исследует ключевую роль малого бизнеса и частного предпринимательства в развитии отраслей национальной экономики. В ней анализируется их значительный вклад в обеспечение экономического роста, создание новых рабочих мест и внедрение инноваций. Также подчеркивается их важность в формировании конкурентной среды и повышении эффективности рынка. В статье рассматриваются механизмы поддержки малого бизнеса и частного предпринимательства, а также предлагаются рекомендации по усилению их положительного влияния на отраслевое развитие.

Ключевые слова: Малый бизнес, Частное предпринимательство, Развитие отраслей, Экономический рост, Занятость, Инновации, Конкуренция, Экономика

This article examines the crucial role of small business and private entrepreneurship in the development of various sectors within the national economy. It analyzes their significant contribution to ensuring economic growth, creating new job opportunities, and fostering innovation. Furthermore, the study highlights their importance in shaping a competitive environment and enhancing market efficiency. The article also discusses mechanisms for supporting small business and private entrepreneurship, offering proposals to strengthen their positive impact on sector development.

Keywords: Small Business, Private Entrepreneurship, Sector Development, Economic Growth, Employment, Innovation, Competition, Economy

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik jahon iqtisodiyotining, O‘zbekistonning barqaror rivojlanishida hal qiluvchi rol o‘ynab, so‘nggi yillarda mamlakat iqtisodiy o‘rishining asosiy